

Szerkesztői bevezetés

Herrmann Antal az 1897–1898-as tanév második felében a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Bölcsészlet-, Nyelv- és Történettudományi Karán az általános és hazai etnográfia magántanára lett. Habilitációjának időpontját az intézményesített néprajzoktatás kezdeként tartják számon. Az oktatás kezdeményezését Herrmann Antal az Erdélyrészi Kárpát Egyesületnek tulajdonította. Próbaelőadását 1898. január 31-én *Rumén ethnologiai feladatok* címmel tartotta meg. Az 1898. március 8-án sorra kerülő, *A néprajzról* című bevezető előadásában így vélekedett kinevezéséről: „A philosophiai facultás egyik nestora, Meltzl Hugó dr., az általános folklore-tudomány egyik megalapítója volt az én mesterem is. Az ő negyedszázad előtti magvetésének termése az én szerény néprajzi munkálkodásom. Tizenkét év óta a néprajznak úgyszólván agense vagyok. Agitáltam, adminisztráltam, serkentettem és szerkesztettem. Fáradtságom nem volt egészen eredménytelen.” (*Erdély Népei* 1898. I. (1–3) 4.) Kényszerű távozásáig huszonegy és fél tanévet töltött a kolozsvári egyetemen. 1919-ben, a tanszék Szegedre költözése után, a kolozsvári néprajzoktatás folyamatszerűsége megszakadt. Később, 1940-ben folytatódott és 1948-ig tartott. Újabb szünetet követően a néprajz szakos képzés Péntek János kezdeményezésére indult az 1990–1991-es tanévtől.

2008. október 18-án a *Megemlékező konferencia a kolozsvári néprajzoktatás 110. évfordulója alkalmából* című szakmai rendezvény keretében a néprajzi oktatás múltjának és a kolozsvári néprajzi oktatás jelenének áttekintésére, majd egy évvel később, 2009. október 23-án a romániai, illetve hangsúlyosan a kolozsvári néprajzi oktatás és kutatás múltjának egy újabb áttekintésére került sor.

A *Kriza János Néprajzi Társaság 18. Évkönyve* a két tudománytörténeti konferencia anyagát teszi hozzáférhetővé. A kéziratok – tematikus szempontból – három tömb elhatárolását tették lehetővé. A kötetet Tánczos Vilmos hiánypótló, az erdélyi magyar vallási néprajzi kutatások tudománytörténeti összefoglalóját megvalósító írása nyitja. Az első tömb következő három tanulmánya az erdélyi tudományos életet meghatározó intézmények (az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Román Akadémia

Kolozsvári Folklórintézete), folyóiratok (az *Erdélyi Múzeum*, az *Erdélyi Fiatalok*), és az ezek köré tömörült értelmiségi kör(ök) kutatásait, eredményeit tekinti át. Olosz Katalin az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az *Erdélyi Múzeum* szellemi néprajzzal kapcsolatos tevékenységét követi nyomon az 1859 és 1948 közötti időszakban, azt, hogy hogyan kaphatott és kapott helyet – változó intenzitással és eredménnyel – a néprajz iránti érdeklődés. Almási István az erdélyi magyar népzene kutatás műhelyeként számontartott Kolozsvári Folklórintézet azon népzenei kutatásairól számol be, amelyeknek körülményeit a történelmi és politikai változások évtizedekre meghatározták. Cseke Péter tanulmánya a szociográfiai kutatást maga elé célul kitűző *Erdélyi Fiatalok* falukutatásainak néprajzi és népművészeti szempontjait ismerteti.

A második tömb tanulmányai intézmény- és oktatástörténetet árnyalnak. Olosz Katalin egy 1905 elején kezdődő és 1906 májusáig tartó eseménysort ismertette Sebestyén Gyula egyetemi tanári aspirációjának történetét az Erdélyi Pállal folytatott magánlevelezés alapján rekonstruálja. Keszeg Vilmos egy 1943-ban keletkezett, a jelenkori kutatás számára forrást képező 155 lap terjedelmű jegyzőkönyv alapján Gunda Béla Kolozsvárra kerülésének körülményeit mutatja be, ugyanakkor Szendrey Ákos, Bálint Sándor, Bartha Károly, Lükő Gábor, Kovács László és Tálasi István pályázatának értékelését is ismerteti. Ozsváth Imola írása a pedagógusok gyűjtőmunkájának helyét jelöli ki a romániai magyar néprajzkutatás történetében.

A harmadik tömb hat tanulmánya kutatói pályaképeket villant föl. Tötszegi Tekla a múzeumőr és múzeumteremtő Kós Károly munkásságát ismertette adatolja, miként szabta meg arculatát, jelölte és tapos-ta ki három évtizedes muzeológiai tevékenysége során Kós Károly az Erdélyi Néprajzi Múzeum működéséhez szükséges ösvényeket. Almási István Seprődi János és Sztripszky Hiador közös népdalgyűjtéséről értekezve a nagyközönség számára ez idáig négy ismeretlen levelet is publikussá tesz. Pozsony Ferenc első írásában Vámszer Géza életművének érdemeire, a másodikban Nagy Jenő néprajzi és nyelvészeti munkásságának tudománytörténeti jelentőségére mutat rá. A Nagy Olgát már többször is méltató Keszeg Vilmos az alkotói életmű három elkülönített paradigmáját tárgyaló írásában azt taglalja, hogyan jutott el a kutatói életpályája során Nagy Olga a hagyomány feltárásától a hagyomány értelmezéséhez, a narratívumok tartalmi-formai vizsgálatától

funkciójuk és kontextusuk, a folklór, a kultúra egésze, a kultúra és a társadalom, a mentalitás egységének vizsgálatáig. A kolozsvári egyetemen formálódott etnológusok második generációjához tartozó Nagy Olga összegző írásait méltatva hangsúlyozódik ki az is, miként érvelt a kultúra változása, tagolódása mellett, és vallotta a kutatás interdiszciplináris voltának szükségességét. Gazda Klára a népi iparművészként, a közízlés fejlesztőjeként, a művelődésszervezőként, a tanárként és a néprajzkutatóként egyaránt ismert és elismert közel 90 esztendő Szentimrei Judit munkásságát mutatja be.

A szerkesztők

